

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Öğretmen Adaylarının Eğitim Amaçlı Sosyal Ağ ve İnternet Kullanma Öz-Yeterlik Algıları¹

Aziz TEKE¹, Rüçhan ÖZKILIÇ²

¹Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, azizselcuk89@hotmail.com

²Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi, ruchan@uludag.edu.tr

ÖZET

Temel amacı öğretmen adaylarının eğitim amaçlı sosyal ağ ve İnternet kullanma öz-yeterlik algılarını belirlemek olan bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma 2014-2015 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinde; Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Türkçe, İngilizce, Resim-İş, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan 776 öğretmen adayının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada “Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Eğitsel Sosyal Ağ Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, t-testi, tek yönlü varyans ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları öğretmen adaylarının eğitim amaçlı sosyal ağ ve İnternet kullanma öz-yeterlik algılarının cinsiyetleri ve sınıflarına göre farklılık göstermediğini, ancak öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılık gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının İnternette ve sosyal ağ sitelerinde geçirdikleri zaman ile eğitsel İnternet ve sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İnternet, Öğretmen Adayları, Öz-Yeterlik, Sosyal Ağ.

¹ Uludağ Üniversitesinde Doç. Dr. Rüçhan ÖZKILIÇ danışmanlığında yürütülen, Aziz TEKE tarafından yazılan “Öğretmen Adaylarının Eğitim Amaçlı Sosyal Ağ ve İnternet Kullanma Öz-Yeterlik Algıları” başlıklı tezin verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Perceived Self-efficacy of Pre-service Teachers in Using Social Networks and the İnternet for Educational Purposes

ABSTRACT

The basic purpose of this study is to determine the pre-service teachers' perceived self-efficacy in using social networks and the İnternet for educational purposes. Descriptive survey model was used in the study. The study has been put into practice with the participation of 776 pre-service teachers studying at Uludağ University Faculty of Education during 2014-2015 academic year. "Educational İnternet Use Self-efficacy Scale" and "Educational Social Network Use Self-efficacy Scale" were used as data collection tools. Frequency, percentage, t test, one way analysis of variance and correlation tests were utilized for analysing the data. The findings of the study did not present significant differences between the pre-service teachers' educational İnternet and social networking self-efficacy perceptions and their gender and grades. However, there were statistically significant differences between pre-service teachers' educational İnternet and social networking self-efficacy perceptions and the departments they study at. Additionally, a low-level positive and significant correlation was found between the time the pre-service teachers spend on the İnternet and social network sites and educational İnternet and social networking self-efficacy perceptions.

Key Words: İnternet, Pre-Service Teachers, Self-Efficacy, Social Network.

GİRİŞ

İnternet ve özellikle sosyal ağ sitelerinin günümüz insanının hayatında ne denli önemli bir yere sahip olduğu aşikârdır. İnternet her gün üzerine yenisi eklenen imkânlarıyla birlikte hali hazırda eğitim alanında sıklıkla başvurulan bir araç olmuştur. Bir konu üzerinde derinlemesine araştırma yapmak için İnternet bağlantısına sahip olmak bireylere geniş olanaklar sunmaktadır. Özellikle sosyal ağ sitelerinin sunduğu olanaklar sayesinde belirli konular üzerinde araştırma yapmak, soru sormak ve konuya katkı yapabilmek son derece kolaylaşmıştır. Okul çağındaki gençlerin ve çocukların zamanlarının çoğunu İnternet ve sosyal ağ sitelerinde geçirdiğini bilinen bir durumdur. Öğrencilerin bu büyük ilgisini ve harcadıkları zamanı eğitim amacıyla kullanılabilmeleri için gereken koşulları hazırlamak ise yeni nesilleri yetiştirecek olan öğretmenlere düşen bir iş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmen yetiştiren kurumlar olarak eğitim fakültelerinin programlarında öğretmen adaylarının bilgisayar ve ilgili teknolojilerin kullanımına ilişkin bilgi ve becerilerini geliştirmek üzere verilen çeşitli dersler yer almaktadır. Ancak bir konu ile ilgili bilgi ve beceriye sahip olmak o konu ile ilgili gerekli davranışların birey tarafından sergilenebileceği anlamına gelmemektedir. Sosyal bilişsel kurama göre davranış, çevre ve bireysel özellikler karşılıklı olarak birbirlerini değiştirebilmektedirler (Bandura, 1977, 1986, 1989, 1995). Bir başka deyişle, bireyin bir işi başarabilmek için hem gerekli bilgi beceri ve yeteneğe sahip olmalı, hem de o işi başarabileceğine dair kendisine inancı olmalıdır. Bandura (1977, 1986, 1989, 1995) sosyal bilişsel kuramında bu inancı “öz-yeterlik” olarak tanımlamaktadır. Senemoğlu (2013) öz-yeterliği bireyin becerisini kullanarak yapabildiklerine ilişkin yargılarının bir ürünü olarak tanımlar ve öz-yeterliğin bireyin farklı durumlarla baş etme, belli bir etkinliği başarma yeteneğine, kapasitesine ilişkin kendini algılayışı, inancı ve kendi yargısı olduğunu vurgular.

Bireylerin kendilerine ilişkin genel bir öz-yeterlik algıları olabileceği gibi günlük yaşamlarında gereken davranışları içeren birçok farklı alanda geliştirdikleri (örneğin; akademik öz-yeterlik, bilgisayar öz-yeterliği, sosyal öz-yeterlik, öğretmen öz-yeterliği v.b) öz-yeterlik algıları olabilir (Özkılıç & İmer, 2009; Ekici, 2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının gelişimi geniş kapsamlı bir araştırmacı kitlesinin dikkatini çekmiştir. Öğretmen öz-yeterliği, öğretmenlerin öğrenme ve öğretme sürecini başarılı bir şekilde uygulayabilmeleri ve öğrenci davranışlarını değiştirebilmeleri için gereken yeterlikleri hakkındaki inançları olarak tanımlanabilir (Şahin, 2010). Öğretmen adaylarının öğretmen yeterliği algısı öğrenciler üzerinde hâkimiyet kurma inançları ile ilgilidir (Pajares, 2002). Öğretmen öz-yeterliği ile ilgili dikkat çekici bir diğer özellik de şudur ki: söz konusu öz-yeterlik inançları bir kez oluştu mu bir daha onu değiştirmek güç bir hal alabilmektedir (Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy, & Hoy, 1998). Bu araştırmada ise öğretmen adaylarının eğitim amaçlı sosyal ağ ve İnternet kullanma öz-yeterlik algıları ele alınmıştır.

Eğitim amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterliği; öğretmenin ders içi ve dışı faaliyetlerde sosyal ağ sitelerinin sunduğu özellikleri etkin olarak kullanabileceğine ve farklı durumlarla baş ederek çözüm yolları arayıp bulabileceğine dair kendisine olan inancı olarak tanımlanabilir (Şahin, 2009; Baş, 2011; Topal, 2013). Sosyal ağ sitelerinin (Facebook, Twitter, Google, Myspace, Youtube, linkedin, Instagram v.b.) kullanıcılarına sunduğu uygulamalar arasında profil oluşturma, site içi durumunu değiştirme, fotoğraf, video ve ses içeren çoklu ortam içerikleri hazırlama, İnternette

herhangi bir bağlantıyı takipçiler ya da arkadaşlarıyla paylaşabilme, site içi mesajlaşma, yorum ekleyebilme, topluluk veya etkinlik oluşturma ve yönetimi, haber bültenleri ve diğer sosyal ağ siteleri ile etkileşim gibi bir çok özellik bulunmaktadır. Bir öğretmen bir sosyal ağ sitesinde sorumlusu olduğu her sınıf ve girdiği her ders için ayrı bir grup oluşturabilir. Oluşturduğu grupta ders ile ilgili makaleler, dosyalar, güncel bağlantılar paylaşabilir ve öğrencilerin de duruma dâhil olması sağlanabilir. Ayrıca farklı seviye ve sınıflardaki öğrenciler tek bir grupta toplanarak birbirleriyle etkileşim halinde olmalarına imkân verilebilir.

Hughes, Ko, Lim ve Liu, (2015) Amerika'da öğrenim göre 206 öğretmen adayının eğitim hayatlarında ve gelecekteki öğretmenlik hayatlarında sosyal ağ sitelerini kullanma eğilimlerini 4 yıllık kesitsel bir çalışma içinde araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre neredeyse bütün öğretmen adaylarının bir sosyal ağ sitesine üye olduğu, ancak %40'ının blog ya da wiki sitelerini hiç kullanmadığı, %80'inin ise Twitter'ı okumak ya da yazmak için hiç kullanmadığı belirtilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerine yazdıklarından çok okuma yaptıkları ortaya çıkartılmıştır. Bulguların ortaya çıkardığı eğilimler; Facebook, Twitter gibi sosyal ağ sitelerinin kullanımının çoğunlukla kişisel amaçlardan kaynaklandığını, öte yandan blog, wiki gibi sitelerin kullanımının ise hem kişisel hem de eğitsel amaçlardan kaynaklandığı göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının sosyal ağ hesapları üzerine birçok sınırlama koydukları ve gelecekte öğretmenlik hayatlarında sosyal ağları kullanmaları ihtimalinin düşük olduğu orta çıkarılmıştır. Ülkemizde eğitim amaçlı sosyal ağ kullanımı ile ilgili araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Aküzüm ve Uçar (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının sosyal medya kullanmaya ilişkin ilgilerinin eğitim amaçlı sosyal ağ kullanımının belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim amaçlı İnternet kullanımı öz-yeterliği ise öğretmenin İnternet kullanımı becerilerini ders içi ve dışı faaliyetlerde etkin olarak kullanabileceğine ve İnternette veya dış etkenlerden kaynaklı farklı durumlarla baş ederek çözüm yolları arayıp bulabileceğine dair kendisine olan inancı olarak tanımlanabilir (Topal, 2013). Öğretmenin hem ders anında hem de ödevlendirme, duyuru yapma, makale ve yayın paylaşma gibi sınıf dışı faaliyetlerde İnternette yararlanması gerekir. Eğitsel amaçlı İnternet kullanım öz-yeterlik düzeyi yüksek olan bir öğretmenin; İnterneti bilgi kaynaklarına ulaşmak, eğitim-öğretim amaçlı yazılımları incelemek, e-öğrenme portallarını ders ve sınav uygulamalarında kullanabilmek, İnternette eğitsel oyun aramak ve eğitimsel güncel haber ve olayları takip edebilmek için kullanması beklenen bir durumdur (Şahin, 2009).

Öğretmen adaylarının İnternet kullanma öz-yeterlik inançları ile ilgili ülkemizde gerçekleştirilmiş olan birçok (Çuhadar & Yücel, 2010; Baş, 2011; Sırakaya; 2011; Topal, 2013; Gömleksiz & Erten, 2013a; Gömleksiz & Erten, 2013b) çalışma bulunmaktadır. Ancak bu araştırmaların sonuçları kimi zaman birbiri ile örtüşmemektedir. Örneğin; Kahraman, Yılmaz, Erkol ve Altun Yalçın, (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışma öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemesine rağmen bilgisayar deneyimlerine göre istatistiksel olarak önemli düzeyde farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Bayrakçı, Tozkoparan ve Durmuş, (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının eğitim teknolojilerine yönelik tutumları ve internet öz- yeterlik inançlarının cinsiyet, bölüm, sosyal medya kullanma ve genel bilgisayar bilgi seviyelerine göre farklılık göstermemektedir. Öte yandan, Topal, (2013) öğretmen adaylarının eğitim amaçlı öz-yeterlik algılarının düzeyini belirlemek ve bu algıları geliştirebilmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının eğitim amaçlı internet kullanımı öz-yeterlik algıları ile cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, bilgisayar kullanım yılı, bilgisayar sahipliği, haftalık bilgisayar kullanım süresi, haftalık internet kullanım süresi, sosyal medya kullanımı, haftalık sosyal medya kullanım süresi, eğitimde interneti kullanabilme değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı belirtilmiştir. Araştırma sonuçları, konu ile ilgili bir genelleme yapılabilmesi için daha kapsamlı ve çok sayıda çalışmaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin vaktinin çoğunu İnternet ve sosyal ağ sitelerinde geçirdiği göz önünde bulundurulduğunda ileride bu öğrencilere öğretmenlik yapacak olan öğretmen adaylarının da İnternet ve sosyal ağların eğitim amacı ile kullanımında uzmanlaşmış olmaları gerektiği söylenebilir. Öğretmen adayları sınıf içinde ve sınıf dışında, özellikle öğrencilerin zamanlarını çalan sosyal ağ uygulamalarının nasıl eğitim lehine kullanılabileceğini bilmeleri gerekmektedir. Ders programı hazırlarken, ödevlendirme yaparken, öğrencilere herhangi bir konuda duyuru yapma ihtiyacı doğduğunda sosyal ağ sitelerinden ne şekilde faydalanılacağı öğretmen adaylarının sahip olması gereken bilgiler arasında yer almaktadır. Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerine göre eğitsel amaçlı İnternet ve sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algı düzeylerinin belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerine göre eğitsel amaçlı sosyal ağ ve İnternet kullanma öz-yeterlik algılarının düzeyi nedir?

2. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerine göre lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz yeterlik algılarının düzeyi nedir?
3. Öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı sosyal ve İnternet ağ kullanma öz-yeterlik algıları bölümlerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları bölümlerine göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmen adaylarının İnternette ve sosyal ağ sitelerinde harcadığı zaman ile eğitsel İnternet ve eğitsel sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı İnternet ve sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algılarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2014).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2014-2015 bahar yarıyılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 5467 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2014-2015 bahar yarıyılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan İngiliz Dili Eğitimi (İNG), Türkçe Eğitimi (TÜ), Resim Eğitimi (RE), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (RPD), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) ve Sınıf Öğretmenliği (SÖ) bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem basit tesadüfi yöntem ile seçilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bölüm ve cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Bölüm ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Bölüm	Toplam		Erkek		Kız	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
BÖTE	125	16.1	64	51.2	61	48.8
İNG	111	14.3	26	23.4	85	76.6
RPD	140	18.0	41	29.3	99	70.7
RE	134	17.3	24	17.9	110	82.1
SÖ	132	17.0	33	25	99	75
TÜ	134	17.3	34	25.4	100	74.6
Toplam	776	100	222		554	

Öğrencilerin bölümlere ve sınıflara göre dağılımı Tablo 2’de şu şekilde özetlenmiştir:

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Bölüm ve Sınıflara Göre Dağılımı

Bölüm	Toplam		1.Sınıf		2.Sınıf		3.Sınıf		4.Sınıf	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>F</i>	%	<i>F</i>	%
BÖTE	125	16.1	42	33.6	47	37.6	24	19.2	12	9.6
İNG	111	14.3	20	18	28	25.2	43	38.7	20	18
RPD	140	18.0	44	31.4	36	25.7	37	26.4	23	16.4
RE	134	17.3	33	24.6	41	30.6	27	20.1	33	24.6
SÖ	132	17.0	30	22.7	47	35.6	29	22	26	19.7
TÜ	134	17.3	31	23.1	49	36.6	33	24.6	21	15.7
Toplam	776	100	200	100	248	100	193	100	135	100

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Eğitsel Sosyal Ağ Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği ve Şahin (2009) tarafından geliştirilen Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

Eğitsel Sosyal Ağ Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerden cinsiyet, bölüm, sınıf ve mezun olunan lise türüne ilişkin soruları cevaplandırmaları istenmiştir. İkinci bölümde İnternette ve sosyal ağlarda bir günde geçirilen vakit ve çeşitli sosyal ağ sitelerinin kullanılma sıklığı sorgulanmıştır. Üçüncü bölümde sosyal ağ sitelerinin eğitsel kullanımına ilişkin 5’li likert tipi 12 madde bulunmaktadır. Dördüncü bölümde ise öğretmen adaylarının mevcut lisans

eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında eğitsel sosyal ağ kullanım algılarına ilişkin 5'li likert tipi 8 madde bulunmaktadır. Yirmi maddeden oluşan ve öğretmen adaylarının eğitsel sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algılarını belirlemek amacıyla uygulanan ölçekten en düşük 20 en yüksek 100 puan alabilmektedir. Ölçeğe verilen cevaplara göre 20-47 puan arası düşük, 47-74 puan arası orta, 74-100 puan arası ise yüksek düzeyde öz-yeterlik algısını tanımlamaktadır. Uzman görüşü ardından son şekli verilen ölçme aracı fakültenin farklı bölümlerinden gelen 200 kişilik bir öğrenci grubu üzerinde uygulanmış ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .89 bulunmuştur.

Ölçme aracının ilk kısımda eğitim amaçlı sosyal ağ kullanımı öz-yeterlik algıları ile ilgili kullanım sıklığını belirlemeye yönelik 12 soru ve ikinci kısımda öğretmen adaylarının lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında eğitim amaçlı sosyal ağ kullanımı ile ilgili likert tipi 8 soru olduğu için araç iki bölüme ayrılarak faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda 12 soruluk ilk kısmın toplam varyansın %67.6'sını, 8 soruluk ikinci kısmın ise toplam varyansın %62'sini açıkladığı görülmüştür. Her iki bölüm de tek boyutlu gözükmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda her iki kısımda yer alan maddelerin madde toplam korelasyon değerlerinin hiçbirisi .30'dan düşük bulunmamıştır. Bu nedenle maddelerin ortak yapı geçerliğine sahip olduğu söylenebilir.

Şahin (2009) tarafından geliştirilen Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği öğretmen adaylarının eğitim amaçlı İnternet kullanımı öz-yeterlik algılarını ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Ölçek 5'li Likert tipindedir. 28 maddeden oluşan ölçekten en düşük 28 en yüksek 140 puan alabilmektedir. Ölçeğe verilen cevaplar sonucu 28-65 puan arası düşük, 65-102 puan arası orta, 102-140 puan arası ise yüksek düzey öz-yeterlik algısını tanımlamaktadır.

Ölçeğin madde-toplam korelasyonları, 0.544 ile 0.806 arasında değişmektedir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.96 olarak hesaplanmıştır (Şahin, 2009).

Çalışma verilerinin toplanması için Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği (Şahin, 2009) ve Eğitsel Sosyal Ağ Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği 2014-2015 bahar yarıyılı Nisan ayı içerisinde Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler ders saatleri içinde derse giren öğretim elemanlarının yardımı ile araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır. Çalışmada kullanılan iki ölçek birbirine ekli şekilde

uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine ulaşmak için kişisel bilgi formu kullanılmamış, gerekli bilgiler ölçekler üzerindeki sorulara verilen cevaplarla elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, bağımsız örneklem için t-testi, Tukey testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon kullanılmıştır. Örneklemden elde edilen veriler normallik testine tabi tutulmuş ve tek örneklemlili Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için ($p>0.05$) parametrik testler uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan katılımcıların toplam puanları Tablo 3'te verilmiştir. Puanlar incelendiğinde eğitim amaçlı İnternet kullanma öz-yeterlik algılarının ($\bar{x}=106.6$) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Eğitim amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algılarının ($\bar{x}=46.9$) düzeyinde, lisans eğitimleri ve gelecekteki meslek hayatlarında eğitim amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algılarının ise ($\bar{x}=27.5$) düzeyinde olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuçlara göre eğitim amaçlı İnternet ve sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmakta iken, lisans eğitimleri ve gelecekteki meslek hayatlarında eğitim amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik Düzeyleri

Öz-yeterlik Algısı	Düzyey	%
İnternet – Öz-yeterlik	Düşük	3
	Orta	35.2
	Yüksek	61.8
	Toplam	100
Sosyal Ağ – Öz-yeterlik	Düşük	6.5
	Orta	28.5
	Yüksek	65
	Toplam	100
Lisans Eğ. ve Meslek Hayatı – Öz-yeterlik	Düşük	12.4
	Orta	44.3
	Yüksek	43.3
	Toplam	100

Öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı İnternet kullanma öz-yeterlik algılarının bölümlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanma Öz-yeterlik Algılarının Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Bölüm	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Anlamlı fark
BÖTE	125	116.6	23.46			BÖTE-RPD
İNG	111	108.7	23.53			BÖTE-TÜ
RPD	140	101.6	21.54	11.71	.000	İNG-TÜ
RE	134	109.2	23.74			RE-TÜ
SÖ	132	108.6	20.60			SÖ-TÜ
TÜ	134	96.2	27.72			
Toplam	776					

Analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm ile eğitsel amaçlı İnternet kullanma öz-yeterlik algıları arasında anlamlı fark vardır [$f(5.770) = 11.71, p < .05$]. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla TUKEY HSD testi yapılmıştır. Elde edilen ortalamalar dikkate alındığında BÖTE-RPD, BÖTE-TÜ bölümleri arasında BÖTE bölümü öğrencileri ($\bar{x} = 116.6$) lehine anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Başka deyişle, BÖTE bölümü öğrencilerinin eğitsel amaçlı İnternet kullanma öz-yeterlik algı düzeyleri, RPD ($\bar{x} = 101.6$) ve Türkçe ($\bar{x} = 96.2$) bölümü öğrencilerine göre yüksektir. Ayrıca Türkçe Eğitimi bölümünde okuyan öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının, RPD bölümü öğrencileri hariç, diğer bölümlerde okuyan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Başka bir deyişle, Türkçe Eğitimi bölümü öğrencilerinin eğitsel amaçlı İnternet kullanma öz-yeterlik algıları, İNG ($\bar{x} = 108.7$), RE ($\bar{x} = 109.2$), BÖTE ve Sınıf öğretmenliği ($\bar{x} = 108.6$) öğrencilerine göre daha düşüktür. BÖTE-İNG, BÖTE-RE, BÖTE-SÖ, BÖTE-TÜ, İNG-RPD, İNG-RE, İNG-SÖ, RPD-RE, RPD-SÖ, RPD-TÜ ve RE-SÖ bölümleri arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algılarının bölümlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Eğitsel Amaçlı Sosyal Ağ Kullanma Öz-yeterlik Algılarının Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Bölüm	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Anlamlı Fark
BÖTE	125	52.3	8.7			BÖTE-İNG
İNG	111	47.6	10.3			BÖTE-RPD
RPD	140	46.7	10.6			BÖTE-RE
RE	134	47.4	10.5			BÖTE-SÖ
SÖ	132	46.3	10.3	11.99	.000	BÖTE-TÜ
TÜ	134	41.8	14.1			İNG-TÜ
						RPD-TÜ
						RE-TÜ
						SÖ-TÜ
Toplam	776					

Analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm ile eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$f(5.770) = 11.99, p < .05$]. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla TUKEY HSD testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda, ortalamalar dikkate alındığında BÖTE ($\bar{x} = 52.3$) –İNG ($\bar{x} = 47.6$), BÖTE-RPD ($\bar{x} = 46.7$), BÖTE-RE ($\bar{x} = 47.4$), BÖTE-SÖ ($\bar{x} = 46.3$) ve BÖTE-TÜ ($\bar{x} = 41.8$) bölümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu, bu farkın ise BÖTE bölümü öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca İNG-TÜ, RPD-TÜ, RE-TÜ, SÖ-TÜ bölümleri arasında anlamlı farklılığın olduğu, bu farkın Türkçe bölümü aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, diğer beş bölüme göre Türkçe Eğitimi bölümünde okuyan öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları daha düşük olduğu görülmektedir. İNG-RPD, İNG-Resim, İNG-Sınıf, RPD-Resim, RPD-Sınıf, Resim-Sınıf Öğretmenliği bölümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları bölümlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Lisans Eğitimleri ve Gelecekteki Mesleki Hayatlarında Eğitsel Amaçlı Sosyal Ağ Kullanma Öz-yeterlik Algılarının Bölümlere Göre Karşılaştırılması

Bölüm	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Anlamlı Fark
BÖTE	125	30.9	7.13	11.824	.000	BÖTE-RPD
İNG	111	28.3	7.01			BÖTE-SÖ
RPD	140	27.4	7.45			BÖTE-TÜ
RE	134	28.7	7.31			İNG-TÜ
SÖ	132	26.2	7.47			RPD-TÜ
TÜ	134	24.3	8.29			RE-TÜ
Toplam	776					

Analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm ile lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları arasında anlamlı farkın olduğu bulunmuştur [$f(5.770)= 11.824$, $p<.05$]. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY HSD testi sonucunda, farklılığın BÖTE ($\bar{x}=30.9$)-RPD ($\bar{x}=27.4$), BÖTE-SÖ ($\bar{x}=26.2$), BÖTE-TÜ ($\bar{x}=24.3$) bölümleri arasından kaynaklandığı bulunmuştur. Bu sonuca göre, BÖTE bölümünde okuyan öğretmen adayları, RPD, SÖ ve TÜ bölümlerinde okuyan öğrencilere göre lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında daha yüksek sosyal ağ öz-yeterlik algısına sahiptir. Analizden çıkan bir diğer sonuca göre ise, Türkçe Eğitimi bölümü öğrencilerinin algıları, BÖTE, İNG ($\bar{x}=28.3$), RPD ve RE ($\bar{x}=28.7$) bölümü öğrencilerinin algılarından anlamlı derecede farklılaşmaktadır. BÖTE-İNG, BÖTE-RE, İNG-RPD, İNG-RE, İNG-SÖ, RPD-RE, RPD-SÖ, RE-SÖ, SÖ-TÜ bölümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmüştür.

Öğretmen adaylarının İnternette ve sosyal ağ sitelerinde harcadığı zaman ile eğitsel İnternet ve eğitsel sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucu Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. İnternet Ve Sosyal Ağ Sitelerinde Harcanan Zaman İle Eğitsel İnternet ve Eğitsel Sosyal Ağ Kullanma Öz-yeterlik Algı Düzeyleri Arasındaki İlişki

	Eğitsel İnternet Öz-yeterlik	Eğitsel Sosyal Ağ Öz-yeterlik
İnternet Zaman	.238	-
Sosyal Ağ Zaman	-	.236

Öğretmen adaylarının İnternette bir günde harcadıkları süre ile eğitsel İnternet öz-yeterlik algı düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 11'in incelenmesinden öğretmen adaylarının eğitsel İnternet kullanma öz-yeterlik algıları ile İnternette harcadıkları zaman açısından düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r=0.238$, $p<.05$). Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerinde bir günde harcadıkları süre ile eğitsel sosyal ağ öz-yeterlik algı düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 10 incelendiğinde öğretmen adaylarının eğitsel sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları ile sosyal ağ sitelerinde harcadıkları zaman açısından düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r=0.236$, $p<.05$)

TARTIŞMA ve SONUÇ

Analiz sonuçlarına göre, ortalamalar dikkate alındığında BÖTE-RPD, BÖTE-TÜ bölümleri arasında BÖTE bölümü öğrencileri lehine, İNG-TÜ, RE-TÜ, SÖ-TÜ bölümleri arasında ise Türkçe Eğitimi bölümü öğrencileri aleyhine anlamlı farklılık görülmektedir. Elde edilen bu sonuç, öğretmen adaylarının eğitim amaçlı İnternet kullanımı öz-yeterlik inancının öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı fark gösterdiğini belirten (Tuncer & Tanaş, 2011; Çam, 2012; Topal, 2013; Timur, Yılmaz & Timur, 2013; Gömleksiz & Erten, 2013; Bayrakçı, Tozkoparan & Durmuş, 2014) diğer araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Gömleksiz ve Erten (2013), BÖTE Bölümü öğretmen adaylarının web kullanımına özgü öz-yeterlik düzeylerinin diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Temelli (2011), BÖTE öğretmen adaylarının bilgisayar öğretimi ve öğretmenlik öz-yeterlik algıları arasında olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirtmiştir. Özçelik ve Kurt (2007), öğretmenler ile yürüttükleri çalışmada bilgisayar öğretmenleri ve diğer tüm branş öğretmenleri arasında bilgisayar öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık bulunduğunu belirtmektedirler. Seferoğlu ve Akbıyık (2005) ise sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenleri

arasında bilgisayar öz-yeterlikleri açısından anlamlı bir farka rastlamadıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlarına göre BÖTE bölümü öğretmen adaylarının eğitsel İnternet öz-yeterlik algıları tüm diğer bölümdeki öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu gözlenmekle birlikte sadece RPD ve TÜ bölümü öğretmen adayları ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir. Elde edilen sonucun literatür ile tutarlı olduğu ve bu durumun, BÖTE bölümündeki öğretmen adaylarının ders programı içerisinde yer alan dersler nedeni ile İnterneti eğitsel amaçlı kullanma sıklıklarının diğer bölümlerden fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir. BÖTE bölümü öğretmen adayları Eğitimde Bilgi Teknolojileri, Programlama Dilleri, Bilgisayar Ağları ve İletişim, Web Tasarımı gibi zorunlu derslerin yanı sıra; Medya İşleme Yazılımları, Eğitimde Bilgisayar Oyunları Tasarımı, Animasyon Odaklı Eğitim Materyali Tasarımı ve Mobil Programlama Teknikleri gibi seçmeli dersler ile diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarına göre bilgisayar teknolojileri daha çok uğraşmaktadırlar (U.Ü., 2015). Nitekim, Lee ve Lee, (2014) Kore’de 136 öğretmen adayı ile yaptıkları bir çalışmada öğretmen adaylarının teknolojiye uyum öz-yeterlik algı düzeylerinin aldıkları teknoloji dersinden sonra yükseliş gösterdiğini belirlemişlerdir. Benzer şekilde Redman ve Trapani, (2012) öğretmen adaylarının derslerine eklenen iki sosyal ağ aracının teknolojiye yönelik algıları olumlu yönde değiştirdiğini belirlemiştir.

Teknolojinin eğitimde ilerleyen yıllarda daha da çok kullanılacağı varsayımı ile BÖTE bölümü öğrencilerinin de gelecekte eğitsel İnternet kullanımı konusunda birer rehber niteliği taşıyacak olmaları göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir. Bu sebeple BÖTE bölümü öğrencilerinin eğitsel İnternet kullanımı konusunda daha yüksek düzeyde öz-yeterlik algılarına sahip olmaları için BÖTE programının incelenmesi gerektiği söylenebilir.

Aynı paralelde, Türkçe Eğitimi bölümü öğretmen adaylarının da araştırmada yer verilen diğer beş bölümün dördünden anlamlı bir farkla düşük öz-yeterlik algısına sahip oldukları görülmektedir. Teknoloji, bilgisayar ve İnternetin yakın gelecekte hayatın her alanında olduğu gibi eğitim alanında da çoğunlukla başvurulacak araçlar oldukları varsayımıyla; sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde eğitsel İnternet kullanımının son derece yaygınlaşacağını da belirtmek abartılı olmayacaktır. Böyle bir eğitim ortamı için sadece BÖTE bölümünden mezun olup bilgisayar öğretmeni olarak görev yapacak öğrencileri eğitsel İnternet kullanımı konusunda donanımlı yetiştirmenin yeterli olmayacağı açıktır.

Öğretmen adaylarının eğitsel İnternet kullanma öz-yeterlik algıları ile İnternette harcadıkları zaman arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde öğretmen adaylarının eğitsel sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algıları ile sosyal ağ sitelerinde harcadıkları zaman arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Topal ve Akgün (2015), genel olarak öğretmen adaylarının bilgisayar ve İnternetle ilgili doğrudan deneyimleri arttıkça eğitim amaçlı İnternet kullanımı öz-yeterlik algılarının da arttığını ifade etmişlerdir. Bayrakçı, Tozkoparan ve Durmuş (2014), öğretmen adaylarının İnternet öz-yeterlik inançlarının onların İnternet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Topal (2013), öğretmen adaylarının eğitim amaçlı İnternet kullanımı öz-yeterlik algıları ile haftalık bilgisayar kullanım süresi, haftalık İnternet kullanım süresi ve haftalık sosyal medya kullanım süresi arasında anlamlı ilişki olduğunu belirtmiştir. Söylemez (2013), öğretmen adaylarının toplam sosyal beceri düzeylerinin sosyal ağ sitelerinde bir günde ortalama geçirdikleri süreye göre anlamlı fark gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Sırakaya (2011), günlük İnternet kullanım süresi değişkeni bakımından öğretmen adayları arasında, İnternet öz-yeterliği açısından anlamlı bir farklılık olduğuna dair bulgulara rastladığını ifade etmiştir. Alan yazındaki araştırma sonuçları da dikkate alınacak olursa İnternette geçirilen zaman ile İnternet öz-yeterlik algı düzeyi arasında doğru bir orantı olduğu görülmektedir. İnternette geçirilen zaman arttıkça İnternet öz-yeterlik algısı düzeyi de artmaktadır. Çağımızda İnternet öncelikle iletişim ve haberleşme olmak üzere sınırsız bir alanda kullanılmaktadır. Araştırma sonucuna göre öğretmen adaylarının %7'si günde 6 saatten fazla, %13'ü 5-6 saat, %32'si 3-4 saat, %37'si 1-2 saat İnternet kullanmaktadırlar. Bu verilere göre öğretmen adaylarının eğitsel İnternet kullanma öz-yeterlik algı düzeylerinin beklendiğinden düşük seviyede olduğu söylenebilir. Bu durumun arasında İnternette hangi sitelerde daha çok zaman geçirildiği konusunun belirlenememesinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür. Bu aşamada görev eğitim fakültesinde görev yapan akademik personel ve ailelere düşmektedir. Öğretmen adaylarının her alanda olduğu gibi İnternette de gereksiz faaliyetlerle zaman geçirmesini önleme amacıyla mevcut lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında kendilerini bir adım öne çıkaracak eğitsel İnternet alanları ile tanışmaları sağlanmalıdır. Bunun uygulaması da bizzat öğretim elemanı tarafından yapılabilir. Lisans eğitiminde İnternet ve sosyal ağların eğitsel anlamda ne derece verimli kullanılabildiğini algılayan öğretmen adayları gelecekteki mesleki hayatlarında da bu alanda uzmanlaşmış olmayı arzu edeceklerdir.

ÖNERİLER

Bu araştırma Uludağ Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Ancak daha geniş bir evren ve örnekleme benzer çalışmalar yapılabilir. Daha fazla sayıda eğitim fakültesinin katılımı ile gerçekleştirilecek araştırmalarda Eğitsel İnternet kullanım öz-yeterlik algıları düşük ve yüksek bulunan bölümlerin ders programlarını ve öğrenci profillerini birbiri ile karşılaştırarak ortaya çıkan farklılığın sebebi araştırılabilir. Bu doğrultuda bu araştırmadan elde edilen sonuçların da genelleme özelliğinin artacağı kabul edilebilir.

Eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanları, öğretmen adaylarının eğitim amaçlı sosyal ağ ve İnternet kullanma öz-yeterlik algı düzeylerini yükseltmek amacıyla sosyal ağ sitelerini sınıf içi ve dışı eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanmalı ve bu doğrultuda öğretmen adaylarına yol gösterici bir görev üstlenmelidir. Gerek görülen noktada bizzat üniversiteler, öğretim elemanlarını bu uygulamayı yapmaya teşvik etmelidir. Üniversitelerin kendi sosyal ağ sitesi hesaplarını eğitim alanında etkin olarak kullanması da hem öğretim elemanlarını hem de öğrencileri teşvik edecektir. Ayrıca diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarını BÖTE bölümünün öğrencileri kadar donanımlı yetiştirmek amacıyla Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinin hedef ve içeriği yeniden ele alınabilir ve internet ve sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımına ilişkin yeni seçmeli dersler açılarak ders programları zenginleştirilebilir.

Bu araştırma sadece nicel veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Benzer çalışmalar nitel veriler kullanılarak da yapılabilir. Araştırmada öğretmen adaylarına gelecekteki mesleki hayatları ile ilgili de sorular yöneltilmiştir. Araştırma daha da genişletilerek öğretmen adaylarının göreve başladıktan sonra ve deneyim kazandıktan sonra öz-yeterlik algılarının nasıl değiştiği izlenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı göreve yeni başlayan ve deneyimli öğretmenlerin katılacağı bir araştırma faaliyeti yürütülerek eğitim amaçlı internet ve sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeyi yüksek öğretmenler aracılığı ile İnternet ve sosyal ağ sitelerinin eğitim amaçlı kullanımına dair hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Aküzüm, C., & Uçar, M. B. (2015). Self-Efficacy and Concerns of Preservice Teachers towards Social Media Use as an Educational Tool. *Mevlana International Journal of Moral and Values Education*, 2(1).
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory of Behavioral Change *Psychological Review*, 84(2), 191.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations Of Thought And Action: A Social Cognitive Theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1989). Social Cognitive Theory. R. Vasta içinde, *Annals of Child Development* (s. 1-60). Greenwich: JAI Press.
- Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. A. Bandura (Dü.) içinde, *Self-efficacy in changing societies* (s. 1-45). New York: Cambridge University Press.
- Baş, G. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Eğitsel İnternet Kullanımı Öz-yeterlik İnançlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 1(2), 35-51.
- Bayrakçı, T., Tozkoparan, S. B., & Durmuş, A. (2014). Öğretmen Adaylarının İnternet Öz-yeterlik İnançları ve Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 27-44.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2008). Social Network Sites: Definition, History and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, 210–230.
- Çam, E. (2012). Öğretmen Adaylarının Eğitsel ve Genel Amaçlı Facebook Kullanımları ve Facebook Bağımlılıkları (SAÜ Eğitim Fakültesi Örneği). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çuhadar, C., & Yücel, M. (2010). Yabancı Dil Öğretmeni Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Öğretim Amaçlı Kullanımına Yönelik Özyeterlik Algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 199-210.
- Ekici, G. (2012). Akademik Öz-yeterlik Ölçeği: Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 174-185.
- Gömlüksiz, M. N., & Erten, P. (2013). Öğretmen Adaylarının Genel İnternet Özyeterlik Algıları (Fırat Üniversitesi Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 119-140.
- Gömlüksiz, M. N., & Erten, P. (2013). Öğretmen Adaylarının Webe Özgü Özyeterlik Algıları. *İlköğretim Online*, 12(2), 479-497.

- Hamid, S., Chang, S., & Kurnia, S. (2009). Identifying The Use Of Online Social Networking In Higher Education. *Same Places, Different Spaces. Proceedings Ascilite Auckland*, (s. 419-422).
- Hughes, J. E., Ko, Y., Lim, M., & Liu, S. (2015). Preservice Teachers' Social Networking Use, Concerns, and Educational Possibilities: Trends from 2008 to 2012. *Journal of Technology and Teacher Education*, 23(2), 185-212.
- Kahraman, S., Yılmaz, Z. A., Erkol, M., & Altun Yalçın, S. (2013). Öğretmen Adaylarının Eğitsel İnternet Kullanımı Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(4), 1000-1015.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Lee, Y., & Lee, J. (2014). Enhancing Pre-service Teachers' Self-efficacy Beliefs for Technology Integration Through Lesson Planning Practice. *Computers & Education*, 73, 121-128.
- Özçelik, H., & Kurt, A. A. (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgisayar Özyeterlikleri: Balıkesir İli Örneği. *İlköğretim Online*, 6(3), 441-451.
- Özkılıç, R., & İmer, G. (2009). Self-efficacy of Teacher Trainees Toward Educational Software Development. *New World Science Academy: Education Science*, 4(2), 422-434.
- Pajares, F. (2002). *Self-Efficacy Beliefs in Academic Contexts: An Outline*. <http://www.uky.edu/~eushe2/Pajares/efftalk.html> adresinden 24 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.
- Redman, C., & Trapani, F. (2012). *Experiencing New Technology: Exploring Pre-service Teachers' Perceptions and Reflections Upon the Affordances of Social Media*. Australian Association for Research in Education APERA International Conference. Sydney.
- Seferoğlu, S., & Akbıyık, C. (2005). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 89-101.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sırakaya, M. (2011). Öğretmen Adaylarının Problemlı İnternet Kullanımı ve İnternet Öz-yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Söylemez, N. (2013). Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerini Kullanma Durumlarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Steinfeld, C., Ellison, N. B., & Lampe, C. (2008). Social Capital, Self-esteem, and Use of Online Social Network Sites: A Longitudinal Analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology, 29*(6), 434-445.
- Şahin, E. (2010). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Özyeterlik Algılarının Ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Şahin, İ. (2009). Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterlik İnançları Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenirliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(21), 461-471.
- Temelli, D. (2011). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik ve Bilgisayar Öğretimi Öz Yeterlilik Algıları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Thomas, D. A., & Li, Q. (2008). From Web 2.0 to Teacher 2.0. *Computers in the Schools: Interdisciplinary Journal of Practice, Theory, and Applied Research, 25*(3-4), 199-210.
- Timur, B., Yılmaz, Ş., & Timur, S. (2013). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Kullanımına Yönelik Öz-yeterlik İnançları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(1), 165-174.
- Topal, M. (2013). Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı ve Öz-yeterlik Algılarının İncelenmesi ve Geliştirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Topal, M., & Akgün, Ö. E. (2015). Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Öz-yeterlik Algılarının İncelenmesi: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 23*(1), 343-364.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy, A., & Hoy, W. K. (1998). Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. *Review of Educational Research, 68*, 202-248.
- Tuncer, M., & Tanaş, R. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgisayar Öz-yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(6), 222-232.
- Uludağ Üniversitesi Bilgi Paketi [U.Ü.]. (2015). *Uludağ Üniversitesi*. <http://bilgipaketi.uludag.edu.tr/Programlar/Detay/30> adresinden 15 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and Educational Development. A. Bandura (Dü.) içinde, *Self-efficacy in Changing Societies* (s. 202-231). New York: Cambridge University Press.

EXTENDED ABSTRACT

Self-efficacy is a term in social cognitive theory. Social cognitive theory stems from social learning theory which includes the late 1800's and based upon a rich historical ground. Social cognitive theory describes human behaviour as a dynamic and mutual connection of personal factors, behaviours and the environment (Bandura, 1977, 1986, 1989). Teacher self-efficacy can be described as the beliefs of teachers in practicing teaching and learning process successfully and their competence to change learner behaviours (Şahin, 2010). Individuals may have general self-efficacy perceptions as well as perceptions they have different matters including daily life behaviours (Ekici, 2012; Özkılıç & İmer, 2009).

The teacher efficacy perception of pre-service teachers is about their belief in gaining dominance over students (Pajares, 2002). Online social networking is a range of activities enabled by social technologies and operationalised by a group of people (Hamid, Chang, & Kurnia, 2009). Social network sites are “web-based services that allow individuals to construct a public or semi-public profile within a bounded system, articulate a list of other users with whom they share a connection, and view and traverse their list of connections and those made by others within the system” (Boyd & Ellison, 2008).

Usage of the İnternet for educational purposes can be described as the putting in the action of computer and the İnternet usage skills. The self-efficacy of the usage of the İnternet for educational purposes can be described as the belief of the teacher in usage of İnternet skills in or non-class activities effectively, cope with situations resulted from the İnternet or different factors. The self-efficacy of the usage of the social networks for educational purposes can be described as the belief of the teacher in usage the features presented by the social network sites in or non-class activities effectively, cope with situations resulted from different factors.

The basic purpose of this study is to determine the pre-service teachers' perceived self-efficacy in using social networks and the İnternet for educational purposes. Descriptive survey model is used in the study. The study has been put into practice with the participation of pre-service teachers studying at Computer and Instructional Technologies, Turkish Language Teaching, English Language Teaching, Arts and Crafts, Psychological Counseling and Guidance and Primary School Teaching departments during 2014-2015 academic year. “Educational İnternet Use Self-efficacy Scale” and “Educational Social Network Use Self-efficacy Scale” are used as data collection tools in the study. The data regarding the study are collected from 776 pre-service teachers by the researcher himself with the help of instructors lecturing during the class periods.

Some of the research questions are these:

- What is the level of pre-service teachers' self-efficacy perceptions in using the İnternet for educational purposes?

- What is the level of pre-service teachers' self-efficacy perceptions in using the social networks for educational purposes?
- Is there a statistically significant difference between the level of pre-service teachers' self-efficacy perceptions in using the İnternet for educational purposes and their departments?
- Is there a statistically significant difference between the level of pre-service teachers' self-efficacy perceptions in using the social networks for educational purposes in their undergraduate study and future career and their departments?

Frequency, percentage, t test, one-way analysis of variance and correlation are utilized for analysing the data. The findings of the study don't present significant differences between the pre-service teachers' educational İnternet and social networking self-efficacy perceptions and their gender and grades. However, there were statistically significant differences between pre-service teachers' educational İnternet and social networking self-efficacy perceptions and the departments they study. Additionally, a low-level positive and significant correlation is found out between the time the pre-service teachers spend on the İnternet and social network sites and educational İnternet and social networking self-efficacy perceptions.

This study has been put into practice with the participation of student studying at Uludağ University. Similar studies can be carried out with a larger population and sample. By practicing the study in a few more universities, the difference shaped can be investigated. Accordingly, it can be approved that the generalizability of the results obtained from the study will rise. Instructors working in the faculties of education should use the social network sites in teaching activities to raise the level of pre-service teachers' self-efficacy perceptions in using the İnternet and the social networks for educational purposes, so they can be a role model for the pre-service teachers. If appropriate, the universities' administration should encourage the use of the İnternet, especially the social network sites in the classes. The effective usage of the universities' official social network profiles for the educational purposes will encourage both the students and the instructors.

Başvuru: 17.12.2015

Yayına Kabul: 28.04.2016

